

28.01.2024

לכבוד,

עוה"ד ארבל אסטרסון,  
היועמ"ש של ועדת הכנסת  
בפקס: 02-6496806

חברי ועדת הכנסת  
בפקס: 02-6496806

עוה"ד גלי בהרב-מיארה  
היועצת המשפטית לממשלה  
בפקס: 02-6467001

עוה"ד שגית אפיק  
היועצת המשפטית לכנסת  
בפקס: 02-6753495

שלום רב

**הנדון: אי חוקיות הליך הדחת חה"כ עופר כסיף**

הרינו לפנות אליכם בדרישה דחופה לחדול באופן מיידי מקידום הליך הפסקת חברותו בכנסת של חה"כ עופר כסיף ולהביע את עמדתנו בדבר אי חוקיות המהלך בפני חברי ועדת הכנסת – והכל כמפורט להלן:

1. ביום 10.01.2024 פנה חה"כ עודד פורר ליו"ר הכנסת בבקשה לפתוח בהליך של הפסקת חברותו של חה"כ עופר כסיף בכנסת (להלן: **הבקשה**), וזאת בהתאם לסעיף 42א(ג) לחוק יסוד: הכנסת. לפנייה צורף נספח עם חתימותיהם של יותר משמונים ח"כים (להלן: **המבקשים**).
2. העילה שעל יסודה דורשים המבקשים את הפסקת חברותו של חה"כ כסיף היא זו המעוגנת בסעיף 7א(א)(3) לחוק יסוד: הכנסת – "תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל". העובדות שלגישת המבקשים תומכים בבקשתם הן חתימתו של חה"כ כסיף "על עצומה התומכת בפנייתה של דרום אפריקה לבית הדין בהאג" (סעיף 2 לבקשה) – פנייה שבבסיסה טענות בדבר הפרות, על ידי ישראל, של ההתחייבויות על פי האמנה בדבר מניעה וענישה של פשע רצח העם ברצועת עזה.

**הבקשה אינה מבססת עילה להפסקת חברות בכנסת:**

3. פשוטו של דבר הוא כי הבקשה אינה מקימה עילה להפסקת חברות וכהונה בכנסת על פי הסמכות הנתונה בסעיף 42א(ג) לחוק יסוד: הכנסת.
4. התנגדות להמשך המלחמה והשמעת ביקורת על התנהלותה הצבאית של המדינה אינה שוות ערך לתמיכה בטרור. התשתית העובדתית שביסוד הבקשה, שמבקשת לבסס תחולה של העילה

שבסעיף 7א(א)(3), וזאת לנוכח התבטאות או מעשה ביקורתיים של ח"כ שאינם מתיישרים עם האגינדה של הרוב הפוליטי (במנותק משאלות של קואליציה/אופוזיציה), עולה כדי אבסורד של ממש והיא נשענת על שורה של קפיצות לוגיות חסרות בסיס.

5. נתחיל בכך כי חה"כ עופר כסיף הביע פעם אחר פעם את התנגדותו למתקפה של ארגון חמאס בשביעי לאוקטובר, ואף בציטוטים שהובאו על ידי המבקשים עצמם, לא יכולה להיות מחלוקת בדבר התנגדותו לאלימות נגד חפים מפשע וכי הוא מבקש לבצע את תפקידו כח"כ על מנת לאתגר מוסכמות מושרשות בשיח הישראלי. התנגדותו למלחמה ולפגיעה רחבת ההיקף בחפים מפשע היא בבחינת עוד דוגמא לכך, ואין לקרוא לתוך עמדות אלה את מה שאין בהן: תמיכה בטרור או במאבק מזוין נגד המדינה.

6. יתירה מכך, הדיכוטומיה אותה מציגים המבקשים, בין תמיכה בלתי מתפשרת במלחמה לבין תמיכה בטרור, לא רק שאינה מתחייבת, אלא מלמדת על תפישותיהם שלהם ואינה יכולה לעמוד בבסיס הערכת פועלו של חבר כנסת שממילא מתנגד להנחות יסוד שכאלה. החשש לחיי פלסטינים חפים מפשע והרצון להשמיע קול נגד הפגיעה בהם, על ידי הבעת תמיכה בהליך משפטי שתכליתו להפסיק את הפגיעה בהם, אינו עולה כדי אידיאולוגיה ועמדה התומכות בפגיעה בחפים מפשע בצד הישראלי. התפישה הבינארית, הביטחוניסטית והמיליטריסטית של "או אנחנו או הם" היא עמדה שכנראה עומדת ביסוד השקפת עולמם של החתומים על הבקשה, אך אינה משקפת את תפישת עולמו של חה"כ כסיף שמבקש באמצעות פועלו הפוליטי לערער על החלוקה הבינארית של אנחנו/הם. גם בית המשפט העליון עמד על הבחנה זו לאחרונה בהקשר המלחמה הנוכחית בעזה וקבע, כי:

יש להבחין בין גילויי תמיכה באויב בעת מלחמה ודברי עידוד, שבח ואהדה למעשי טרור בכלל ולטבח שבוצע בעוטף עזה בפרט, לבין **ביקורת מותרת על מדיניות הממשלה** או הזדהות עם סבלם של תושבי עזה שנפגעו במהלך הלחימה ושאינם מעורבים בפעילות טרור (ההדגשה לא במקור).

בג"צ 8007/23 מפלגת חד"ש – החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון נ' מפכ"ל המשטרה (פורסם במאגרים, 8.11.2023)

7. לא זו בלבד, בית המשפט העליון שלל את האפשרות לפיה התנגדות לכיבוש או למצור המוטל על רצועת עזה או הזדהות עם סבל האוכלוסייה האזרחית שם תיחשב כתמיכה במאבק מזוין של ארגון המוגדר כארגון טרור כמו חמאס, כנגד מדינת ישראל. כך למשל כאשר ועדת הבחירות המרכזית פסלה את השתתפותה בבחירות של חה"כ חנין זועבי בטענה כי השתתפותה במשט לעזה הוא תמיכה בארגון חמאס, בית המשפט העליון קבע בהלכה ברורה כי תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור חייבת להיות תמיכה מפורשת, ברורה וודאית במאבק מזוין פעיל של ארגון ספציפי (א"ב 9255/12 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת התשע-עשרה נ' ח"כ חנין זועבי, סו (2) 813 (2012)). מרכיבים אלה אינם מתקיימים בעניינו של חה"כ כסיף. הזדהותו עם סבלה של האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה וקריאה למנוע פגיעה בה אינה שקולה לתמיכה בחמאס.

8. בנוסף, אין בחתימתו של ח"כ כסיף על העצומה הנ"ל דבר המצביע על אזכור כלשהו של ארגון חמאס או מאבק מזוין. בעניין **כסיף**, בית המשפט העליון ובהרכב מורחב קבע כי הצהרתו של כסיף לפיה אנשים תחת כיבוש רשאים להתנגד לו בכוח אינה כשלעצמה תמיכה מפורשת במאבק מזוין של ארגון טרור (א"ב 1806/19 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 נ' ד"ר עופר כסיף** (2019)). ובשורה של פסקי דין בעניין פסילת מועמדים או רשימות בבחירות לכנסת, קבע בית המשפט העליון באופן מפורש כי התנגדות למדיניות הכיבוש אינה כשלעצמה מצביעה על תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור. כן נקבע כי הראיות לביסוס המעשים שיכולים, לכאורה, לבסס הדחה צריכות להיות "ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות" וכי נדרשת "מסה קריטית" של ראיות כאלה על מנת להצדיק את הפסקת הכהונה (בג"ץ 5744/16 **עו"ד שחר בן מאיר נ' הכנסת** (2018), פסקה 33 לפסק דינה של הנשיאה חיות)).

9. הבקשה, אם כן, אינה נשענת על תמיכה מפורשת או אף משתמעת של ח"כ כסיף בטרור או במאבק מזוין נגד המדינה או אזרחיה; נהפוך הוא: היא נשענת אך ורק על היסק ביחס למשמעות התנגדותו למלחמה ולהמשך הפגיעה באוכלוסייה אזרחית בלתי מעורבת. יוצא אפוא, כי קול אופוזיציוני בכל מובן המילה, שמתנגד למדיניות הממשלה והרוב בכנסת, המבקש לשים במרכז את הסבל של האוכלוסייה הפלסטינית בעזה תוך תמיכה בדרישה להפסקתו מועבר דרך מסננת הערכים של הרוב, והוא מתורגם ככזה המבטא תמיכה בטרור. יש בכך כדי להעיד יותר על הידרדרותם המוסרית של המבקשים עצמם, שרואים בקריאה להפסקת הפגיעה בחפים מפשע כתמיכה בטרור, מאשר על פסול כלשהו בחבר כנסת שמייצג נתח נכבד מקרב אזרחי המדינה המתנגדים אף הם למלחמה ולתוצאותיה המחרידות.

10. בהקשר זה, אף היועצת המשפטית לממשלה ופרקליט המדינה הבהירו כי "מדינת ישראל, ובכלל זאת גופי הביטחון, מחויבים לפעול לפי עקרונות הדין הבין-לאומי ודיני הלחימה. התבטאויות שיש בהן כדי לקרוא, בין היתר, לפגיעה מכוונת באזרחים בלתי מעורבים, נוגדות את המדיניות הנוהגת ועלולות להוות עבירות פליליות, לרבות עבירות הסתה. בימים אלה מצויים מספר מקרים בבחינה של גורמי אכיפת החוק."

11. מן הנכון להפנות בהקשר זה להחלטת בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) בעניין מיום 26.1.2024 לפיה נקבע בהחלטת ביניים, בין היתר, כי נראה שלפחות חלק מהמעשים והמחדלים שלטענת דרום אפריקה בוצעו על ידי ישראל בעזה עלולים ליפול במסגרת הוראות האמנה הנ"ל. על כן הוציא בית הדין החלטת ביניים בהקשר זה הקובעת כי על ישראל לנקוט בכל האמצעים כדי למנוע את ביצוע כל המעשים בגדר סעיף II לאמנה; כי על ישראל לוודא שהצבא לא יבצע כל מעשים המתוארים בסעיף II לאמנה; כי ישראל תנקוט בכל האמצעים שבכוחה למנוע ולהעניש את ההסתה הישירה והפומבית לביצוע רצח עם ביחס לפלסטינים ברצועת עזה; וכי על ישראל לנקוט באמצעים מיידיים ויעילים כדי לאפשר מתן שירותים בסיסיים הדרושים בדחיפות וסיוע הומניטרי כדי להתמודד עם תנאי החיים הקשים איתם מתמודדים הפלסטינים ברצועת עזה. משמעות ההחלטה הנ"ל, בקשר לענייננו, היא כי הערכאה המשפטית הבינלאומית העליונה קבעה כי על ישראל לנקוט בצעדים לקיום חובותיה על פי האמנה, דבר המלמד באופן ברור ביותר על מהותו של ההליך. על כן, כל הבעת תמיכה בו הינה הבעת עמדה לגבי חובותיה של ישראל על פי המשפט הבינלאומי ותו לא.

<https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240126-ord-01-00-en.pdf>

12. לסיכום נקודה זו, חתימה על עצומה התומכת בהליך משפטי בינלאומי בפני בית המשפט הבינלאומי לצדק – שמדינת ישראל נוטלת חלק פעיל בו ובהרכב השופטים מכהן אף שופט ישראלי (אהרן ברק) – שתכליתו היא לבחון הפרות, על ידי ישראל, של חובות על פי האמנה בדבר מניעה וענישה של פשע רצח העם ברצועת עזה ואף קריאה להפסקת המלחמה, כשלעצמם, אינם מהווים "תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל" כלשון סעיף 7א(א)(3), אלא כל שהיא מבססת הוא התנגדות למלחמה, לאלימות חסרת הבחנה ולפגיעה בחפים מפשע וקריאה לקיום הוראות הדין הבינלאומי והתחייבויות ישראל על פיו. אחרת, ניתן לטעון נגד כל משתתפי ההליך, כולל מדינת ישראל, כי הם תומכים במאבק המזוין של חמאס.

13. משכך, בקשת המבקשים אינה מגלה כל עילה להפסקת כהונתו של חה"כ כסיף ומן הנכון לדחותה על הסף. דיון בבקשה, בנסיבות העניין, כמוהו כעריכת דיון להזדחת חבר כנסת מכהן מחמת עמדתו כי על ישראל לקיים את האמנות הבינלאומיות עליהן היא חתומה. דיון כזה הינו אבסורדי מכל הבחינות.

#### **פגיעה בזכויות יסוד חוקתיות :**

14. הפסקת כהונתו של חה"כ כסיף פוגעת באופן אינהרנטי בשורה של זכויות חוקתיות, לרבות הזכות לבחור, הזכות להיבחר, חופש הביטוי הפוליטי, זכות הייצוג של המיעוט והזכות לשוויון, והיא נותנת ביטוי לחשש מפני עריצות הרוב.

15. בקשה זו מהווה מימוש לחשש שהובע ביחס לתיקון מס' 44 לחוק יסוד: הכנסת שהוא ישמש כלי למשטור אידיאולוגי של המיעוט בידי הרוב, ולהטלת סנקציות על ה-"אופוזיציה שבתוך האופוזיציה" מאחר שהפעלתו לעולם תופנה כלפי חברי הכנסת הנמנים על המפלגות הערביות בכנסת (ראו סעיף 82 לעתירת עדאלה בבג"ץ 10214/16 ח"כ ד"ר יוסף ג'בארין נ' הכנסת (הוגשה ב-29.12.2016)).

16. הגבלת הזכות להיבחר, בין מראש ובין בדיעבד, באמצעות הפסקת חברות בהחלטה של הרוב הפוליטי, היא הגבלה לא רק של הזכות להיבחר אלא גם של הזכות לבחור, שכן הזכות לבחור נפגעת אם רצון הבוחר אינו ממומש ואם מעניקים ליריבים פוליטיים הנמנים על הרוב את הכוח והסמכות להדחיק את נבחר הציבור מקרב המיעוט על יסוד השקפת עולם, ולא על פי רצון בוחריו כפי שזה מקבל ביטוי בבחירות (לעניין זה ראו: ע"ב 2/84 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, פ"ד לט(2) 225, 263 (1985)).

17. עצם מתן הזכות לרוב, מטעמים של אי הסכמה אידיאולוגית, להחליט על הפסקת חברותו של יריב פוליטי, פוגעת הן בזכותו להיבחר והן בזכות קהל בוחריו לבחור, מאחר שלעולם ירחף

תנאי מעל מימוש זכויות אלה, בדמות קבלת הרוב את משנתו הפוליטית. אחרת, הכוח בידי הרוב לצנזר את המיעוט על ידי פגיעה בזוג הזכויות המקודשות ביותר במשטר הדמוקרטי.

18. יובהר כי הפגיעה בזכות לבחור ולהיבחר מתקיימת בין אם ההליך מסתיים בהפסקת החברות ובין אם לאו. הזכות החוקתית להיבחר הינה הזכות של חבר הכנסת והזכות לבחור היא של הבוחר, שמשעה שנבחר, זכאי הוא למלא את התפקיד לפי צו מצפוננו ולפי המנדט שניתן לו בידי בוחריו ללא האפקט המצנן שמלווה את מה שניתן לתאר כהליך שמיועד לרדיפה ולהגבלה.

19. הבקשה אף עולה כדי פגיעה בחופש הביטוי הפוליטי. אין כל טענה שחה"כ כסיף עבר עבירה פלילית על ידי החתימה על העצומה והבעת התנגדות למלחמה. מה שמאפיין את הבקשה, אם כן, הוא העובדה שהשקפותיו של חה"כ כסיף אינן לטעמו של הרוב בכנסת. בכך מבקשים המבקשים להשתיק קולות אופוזיציוניים אך ורק משום שהם אינם מתיישרים עם האגינדה הפוליטית שלהם והנרטיב אותו הם מבקשים להנחיל ביחס להתנהלות המדינה בעזה. במקום לנסות ולהתמודד עם הדעה החולקת, הם מבקשים לצנזר ולהשתיק, כשאין בידם אלא לטעון, באופן מאולץ, שדרישה להפסקת המלחמה עולה כדי תמיכה במאבק מזוין.

20. כל זאת כאשר ביטויים גזעניים על ידי חברי כנסת אינם זוכים לייחס זהה, כמו למשל הקריאות שצוטטו בהליך שיזמה דרום אפריקה של בכירים ישראליים המבססים חשד לרצח עם, שבנקל ניתן היה למסגרן כביטויים גזעניים על פי סעיף 7א(א)(2) לחוק יסוד: הכנסת. ואולם, לנוכח מספר חברי הכנסת הנדרש לצורך ייזום ההליך, בקשה להדיח חברי כנסת גזעניים לעולם לא תבשיל לכדי הליך הפסקת כהונה, בין אם מטעמים קואליציוניים או סולידאריות פנים-אתנית.

21. משכך, בעצם ייזום ההליך כאן יש משום פגיעה בזכות לשוויון ובזכות של ייצוג המיעוט, וזאת משום שדאגתם של המבקשים אינה מתמצאת בחברותו של חבר כנסת שמביע השקפות העולות כדי איסורים על פי סעיף 7א(א)(2) ו-3 לחוק יסוד: הכנסת, אלא הם מבקשים לפגוע בשוויון הייצוג של האוכלוסייה הפלסטינית במדינה, ובכלל, בזכות הייצוג של כל מי שמתנגד להמשך המלחמה. לגישת המבקשים, רק מי שתומך בהמשך המלחמה זכאי לייצוג בבית הנבחרים, וכל מי שאינו תומך בה ומייצג נאמנה את עמדת בוחריו לעניין זה, אינו יכול לכהן כחבר כנסת. הפגיעה בזכות הייצוג ובזכות השוויון בייצוג כבר עולה מעצם קיום הסמכות להפסיק את חברותו של ח"כ על יסוד אי הסכמת הרוב לתוכן הייצוג ולעמדות שאינן מתיישרות עם השקפותיו, ואולם, הן מתחדדות בעצם ייזום ההליך באמצעותו פוטנציאל הפגיעה יוצא מהכוח אל הפועל, ועל ידי סימון העמדה שמתנגדת למלחמה בשיח הישראלי כעמדה התומכת "באויב".

22. הבקשה היא כה אבסורדית שראוי היה לפעול לדחייתה על הסף מהטעם שהיא אינה מגלה כל עילה לייזום ההליך, וזאת לפני ששיקולים פוליטיים יכנסו לתמונה וכריעו את הכף בעניין. היא על יו"ר הכנסת, ולחלופין הייעוץ המשפטי של הכנסת, לפעול למניעת הבאת הבקשה לדיון בוועדת הכנסת, על יסוד הקביעה כי היא אינה מגלה כל עילה כנדרש בסעיף 42א(ג) לחוק יסוד: הכנסת. הקביעה כי במעשיו של חה"כ כסיף יש משום תמיכה במאבק מזוין היא קביעה משפטית, וכרגע היא מובאת לשיקולם של מי שיקבלו את החלטתם על יסוד שיקולים פוליטיים.

23. ואולם, משהועברה הבקשה לוועדת הכנסת, שמירה על זכויות היסוד החוקתיות שהובאו לעיל, כמו גם על עקרונות יסוד דמוקרטיים, ומניעת התממשות החשש מפני עריצות הרוב, מחייבת דחיית הבקשה האמורה כבר בשלב ההצבעה בוועדת הכנסת, ומניעת הבאתה להצבעה במליאה.

**על יסוד האמור, הנכם מתבקשים לפעול לגניזתה המיידית של הבקשה.**

בכבוד רב,

---

ד"ר חסן ג'בארין, עו"ד